

8.4.2020

MIKSI SUOMI VIE – MYÖS PUOLUSTUSTARVIKKEITA

Puolustuskyvyllä turvataan Suomen itsenäisyys ja alueellinen koskemattomuus. Puolustuskyky muodostuu puolustusjärjestelmän sotilaallisista suorituskyvyistä sekä kansallisesta viranomaisyhteistyöstä ja kansainvälisestä puolustusyhteistyöstä.¹ Sotilaalliset suorituskyvyt on kokonaisuus, jonka keskeisiä osia ovat koulutetut joukot, toimiva ja ajantasainen materiaali sekä johtamisjärjestelmät.

Puolustuskykymme ylläpito ja kehittäminen rakentuvat kilpailukykyisen ja vakaan kansantalouden varaan.

Puolustusjärjestelmämme on teknistynyt tärkeimpien sotilaallisten suorituskykyjen osalta. Tämä edellyttää muun yhteiskunnan tuottamien tuotteiden ja palveluiden saatavuutta kaikissa turvallisuustilanteissa. Sotilaallinen huoltovarmuus edellyttää Suomessa toimivaa puolustusteollisuutta ja sen osaamista. Suomen harjoittama puolustustarvikkeiden vientilupapolitiikka on siten osa Suomen sotilaallisen huoltovarmuuden sekä kokonaisturvallisuuden varmistamista ja (puolustus)teollisuuspolitiikkaa. Riittävä omavaraisuus puolustustarvikkeiden tuotannossa ja elinkaaren tuessa mahdollistaa poliittisen liikkumavaran ja mahdollisimman itsenäisen päätöksenteon.

Kansainvälinen yhteistyö on edellytys suorituskykyjen kehittämiseksi. Suomi on useassa eri yhteydessä linjannut kansainvälisen puolustusyhteistyön tärkeyttä puolustuskyvyn ja puolustusvoimien materiaallisen suorituskyvyn kehittämisessä. Yhteistyö on tiivistynyt ja jatkaa tiivistymistään. Vuoden 2017 selonteon mukaisesti Suomi vahvistaa aktiivisesti ja laaja-alaisesti kansainvälistä puolustusyhteistyötään ja muuta verkostoitumistaan sekä kehittää valmiuksia kansainvälisen avun antamiseen ja vastaanottamiseen.

Valtionhallinnon puolustusteollisuudelle asettamia strategisia odotuksia²

1) Suomalainen puolustusteollisuus on tärkeä osa Suomen puolustuskykyä

Suomessa toimiva puolustus- ja turvallisuusteollisuus on integroitu osa puolustuskykyämme, kokonaisturvallisuutta ja sotilaallista huoltovarmuutta. Kotimaisen alan teollisuuden kyky valmistaa, integroida, ylläpitää, kehittää edelleen, huoltaa, korjata ja poistaa käytöstä keskeistä materiaalia on tärkeä osa Suomen puolustuskykyä.

Puolustusjärjestelmän kannalta on tärkeää mahdollistaa ja turvata avun vastaanottamisen edellytykset kaikissa turvallisuustilanteissa. Teknisten järjestelmien vastaanotto- ja integraatiokyky on Suomessa toimivan teollisuuden osaamisen varassa.

¹ Valtioneuvoston puolustusselonteko 2017 s. 13, VNK julkaisuja 5/2017

² Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista 2018

Puolustusselonteko 2017

Marinin hallitusohjelma 2019

8.4.2020

Suomen kotimarkkinat puolustus- ja turvallisuusalailla ovat erittäin pienet. Jotta kotimaassa toimiva teollisuus kykenee suoriutumaan sille annetusta tehtävästä, tulee sen olla kilpailukykyinen ja kansainvälisesti verkottunut.

2) Vienti mahdollistaa yritysten ja osaamisen kehittämisen sekä ylläpidon

Vientiä harjoittava puolustusteollisuus on sotilaallisen huoltovarmuuden ja keskinäisriippuvuuden kannalta välttämättömyys. Ilman vientitoimintaa moni huoltovarmuuskriittinen yritys olisi jäänyt syntymättä tai lopettanut toimintansa.

Teollisuuden on kyettävä ylläpitämään ja edelleen kehittämään osaamistaan ja varmistamaan osaavan henkilökunnan pysyvyys. Tämä on mahdollista vain varmistamalla yritysten vientitoiminta. Verkottuneessa maailmassa korostuu yrityksissä tarvittavan osaamisen kehittäminen ja säilyttäminen, ns. osaamisen huoltovarmuus. Siten T&K -toiminnan mahdollistuminen vientitoiminnan kautta on jopa yksittäisten vientihankkeiden työllisyysvaikutuksia olennaisempaa.

3) Puolustusjärjestelmiin liittyvä kansainvälinen yhteistyö säästää Suomen puolustusvoimien resursseja ja tuottaa keskinäisriippuvuutta

Sotilaallisia suorituskykyjä kehitetään globaaleissa verkostoissa. Suomi on kansainvälisessä yhteistyössä sitä merkittävämpi toimija, mitä vahvemmin kumppanimme voivat luottaa suomalaisiin toimijoihin, niiden yhteistyöhön sekä Suomen poliittisiin linjauksiin. Suomella on oltava myös teknologista osaamista tarjottavaksi kansainvälisille kumppaneilleen.

Kansainväliset yhteistyöhankkeet ja puolustustarvikkeiden vienti laajentavat eri tuotteiden ja järjestelmien asiakaskuntaa ja säästävät siten suomalaisen asiakkaan määrärahoja. Teollisuuden kehityskustannukset voidaan jakaa useamman käyttäjän kesken, koska teollisuus kykenee monistamaan kansainvälisille markkinoille kehitettyjä ratkaisuja ja toiminnallisuuksia kotimarkkinoille.

Puolustustarvikkeiden myynnillä ja hankinnoilla tehdään laajasti myös ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ja luodaan keskinäisriippuvuuksia. Myös Suomi tarvitsee puolustustarvikkeita poikkeusoloissa ja puolustusvoimien on kyettävä huolehtimaan siitä, että se saa tarvitsemansa koti- ja ulkomailta kaikissa turvallisuustilanteissa. Suomen huoltovarmuus on sitä vahvempi, mitä enemmän teollisuuden kansainväliset verkostot tukeutuvat suoraan tai epäsuorasti Suomessa sijaitseviin puolustusteollisiin toimijoihin ja niiden osaamiseen.

4) Vienti tukee poikkeusoloissa tarvittavaa tuotantokapasiteettia ja osaamista

Poikkeusoloissa ja niihin varauduttaessa on tarve nostaa yritysten tuotantokapasiteettia. Vientiin rakennetun kapasiteetin ohjaaminen kotimaahan on huomattavasti helpompaa kuin uuden kapasiteetin rakentaminen poikkeusoloissa.

8.4.2020

Puolustusmarkkinoiden lainalaisuuksia

Puolustusmateriaalimarkkinoita säätelee politiikka

Kansallisvaltiolla on suvereeni oikeus ja velvollisuus oman maansa puolustukseen. Suurin osa maailman maista on päättänyt puolustaa itseään aseellisesti ja siten hankkii ja tuottaa puolustustarvikkeita.

Puolustusmateriaalimarkkinat ovat poliittiset ja protektionistiset. Euroopan Unionin pyrkimyksistä huolimatta puolustusmateriaalin sisämarkkinat eivät Euroopassa toteudu. Ne maat, joilla on vahva oma teollisuus, ostavat lähtökohtaisesti kotimaasta.

Vientimarkkinoita on siten haettava globaalisti. Tällä hetkellä erityisesti Lähi-Idän ja Aasian maat investoivat puolustukseensa. Puolustusmateriaalimarkkinoiden pääpaino siirtyy sinne.

Yksi esimerkki puolustusmarkkinoiden poliittisuudesta on maiden haluttomuus viedä puolustusmateriaalia maihin, joiden kanssa niillä on tiivistäkin puolustuspoliittista yhteistyötä ja/tai joista ne kuitenkin tuovat puolustusmateriaalia.

Puolustusmateriaalin toimittajalta odotetaan luotettavuutta

Puolustusmateriaalin elinkaari on usein pitkä, jopa vuosikymmeniä. Asiakkaat hakevat luotettavia toimittajia, jotka kykenevät tukemaan niitä koko elinkaaren ajan eri turvallisuustilanteissa. Suomi toimii asiakkaana samalla tavalla. Siten on tärkeää, että Suomen vientivalvontapolitiikka on kansainvälisten sopimusten mukaista sekä pitkäjänteistä ja ennakoitavaa.

Yritysten tulee täyttää sopimusvelvoitteensa kokonaisuudessaan. Yritysten toiminta tulee mahdolliseksi, jos ne eivät esimerkiksi saa lupaa toimittaa varaosia, huoltoa tai järjestelmäpäivityksiä jo toimittamiinsa tuotteisiin.

Suomalainen puolustusteollisuus on usein osajärjestelmä- ja/tai komponenttitoimittaja. Yritykset toimivat kansainvälisissä verkostoissa, joissa jokainen verkoston solmu on tärkeä ja välttämätön koko verkoston toimivuudelle. Verkostoon on siten ikään kuin sisäänrakennettu toimitus- ja huoltovarmuusajattelu. Yritysverkostojen merkitys korostuu entisestään mm. EU:n tutkimus- ja suorituskykyohjelmien myötä.

Omistajuus ja verkostot ovat globaaleja

Puolustusteollisuus toimii globaalisti ja monella suomalaisella yrityksellä on ulkomainen (osa)omistaja.

Yritysten toimiminen kansainvälisissä arvoverkostoissa vaarantuu, jos Suomen katsotaan noudattavan muita maita tiukempaa vientivalvontapolitiikkaa. Se toisi suomalaiselle teollisuudelle vakavan uskottavuusongelman. Myös ulkomainen (osa)omistaja tarkastelee Suomen toiminnan mielekkyyttä vientilupapolitiikan kannalta. Jos omistajan kotimaa myöntäisi vientiluvan tuotteelle, mutta Suomi ei tätä tee, on vaarana tuotannon ja osaamisen siirtäminen omistajamaahan.

8.4.2020

Puolustusteollisuus työllistää ja tuo verotuloja

Suomessa toimivan puolustus-, ilmailu-, avaruus- ja turvallisuusteollisuuden vuosittainen liikevaihto on noin 1,5 mrd euroa, josta viennin suuruus on merkittävä, noin 40 – 60 %. Suurin osa yrityksistä on yksityisessä omistuksessa olevia PK -yrityksiä. Alalla on Suomessa noin 9 500 työntekijää ja se työllistää joko suoraan tai välillisesti noin 20 000 henkilöä. Paikallisia keskittymiä ovat Pirkanmaa, Keski-Suomi ja Oulu. Suomalaisen puolustusteollisuuden verojalanjälki on huomattava, noin kolmannes riippuen mm. vientikauppojen volyyymistä.

Puolustusteollisuuden tärkeys Suomen puolustuskyvyllä näkyy myös yritysten varautumistoimissa. Yrityksillä on valmiussuunnitelmat ja ne harjoittelevat poikkeusoloihin varautumista yhdessä puolustusvoimien ja muiden viranomaisten kanssa. Yritysten avainhenkilöt on vapautettu puolustusvoimien poikkeusolojen tehtävistä, sillä poikkeusoloissa heidän työtään tarvitaan ko. sotilaallista huoltovarmuutta tuottavissa yrityksissä.

Suomalainen puolustusteollisuus toimii vastuullisesti

Suomalainen puolustusteollisuus noudattaa Suomen lakeja ja velvoitteita kaikessa toiminnassaan. Kansainvälinen sopimusjärjestelmä on keskeinen ja olemme tukeneet viranomaisia mm. kansainvälisen asekauppasopimuksen valmisteluissa ja toimeenpanossa. Toimimme eurooppalaisen kattojärjestömmä (ASD) vientivalvontaryhmässä ajaen mm. läpinäkyvyyden lisäämistä.

Vastuullinen yritystoiminta on osa menestyvän yrityksen liiketoimintaosaamista. PIA:n jäsenillä on joko oma vastuullisuusohjelmansa tai ne seuraavat esimerkiksi ASD:n laatimia suuntaviivoja.

Suomen vientivalvontapolitiikka on yksi maailman tarkemmista ja tiukemmista. Viranomaisella on paras tieto kohdemaan tilanteesta ja loppukäyttäjistä. Luotamme Suomen viranomaisiin ja vientilupajärjestelmään sekä luonnollisesti kunnioitamme viranomaisten päätöksiä.

Näin toimimme myös maissa, joissa suomalaisella teollisuudella on tuotantoa.

8.4.2020

Lainsäädäntö

Puolustustarvikkeiden vientiin, siirtoon, kauttakuljetukseen ja välitykseen tarvitaan valtioneuvoston tai puolustusministeriön myöntämä lupa. Asiaa sääntelee Laki puolustustarvikkeiden viennistä (282/2012). Lailla on implementoitu kansalliseen lainsäädäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (2009/43/EY) sekä Euroopan unionin neuvoston yhteinen kanta sotilasteknologian ja puolustustarvikkeiden viennin valvonnan yhteisistä säännöistä. Lähtökohtana on, että lupa myönnetään, jos se on Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan mukaista eikä vaaranna Suomen turvallisuutta.

Yhteinen kanta puolustustarvikkeiden viennistä otetaan huomioon lupaharkinnassa kaikissa EU-maissa. Yhteisen kannan kriteerit ovat:

1. jäsenvaltioiden kansainvälisten sitoumusten noudattaminen
2. Ihmisoikeuksien kunnioittaminen ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattaminen lopullisessa määrämaassa
3. lopullisen määrämaan sisäinen tilanne vallitsevien jännitteiden tai aseellisten konfliktien osalta
4. alueellisen rauhan, turvallisuuden ja vakauden suojeleminen
5. jäsenvaltioiden ja niiden alueiden, joiden ulkosuhteista jäsenvaltio vastaa, sekä ystävällismielisten ja liittolaisvaltioiden kansallinen turvallisuus
6. ostajamaan asenne kansainväliseen yhteisöön erityisesti suhtautumisessa terrorismiin, sen liittolaisuuksien luonnetta ja kansainvälisen oikeuden noudattamista
7. jälleenvientiriski
8. viennin yhteensopivuus vastaanottajamaan teknisen tai taloudellisen valmiuden kanssa

Suomi soveltaa direktiivin (2009/43/EY) liitteenä olevaa Euroopan unionin yhteistä puolustustarvikeluetteloa. Valvottavat tuotteet on jaettu puolustustarvikeluettelossa 22 eri tuoteluokkaan. Tuoteluokat ovat sisällöltään kovinkin erilaisia kattaen mm. kokonaisjärjestelmät, komponentit, elektroniikan, ICT-järjestelmät ja tietotaidot.

Lisäksi Suomea velvoittavat puolustustarvikkeiden viennissä, siirrossa, kauttakuljetuksessa ja välityksessä useat kansainväliset veloitteet ja sopimukset kuten Kansainvälinen asekauppasopimus, joka vastaa pitkälti EU:n yhteistä kantaa. Ehdottoman esteen viennille muodostavat pakotteet ja asevientikiellot.

Lupaharkinnassa arvioidaan vietävä tuote sekä viejän ja lopullisen käyttäjän luotettavuutta. Loppukäyttäjätodistuksessa tunnettu ja luotettu loppukäyttäjä sitoutuu vastaanottamaan tuotteet omaan käyttöönsä sekä pyytämään mahdolliseen edelleen vientiin luvan Suomen valtiolta. Lupaharkinnassa otetaan myös huomioon kotimaisen teollisuuden tukeminen osana kansallista huoltovarmuutta erityisesti kriittisillä teknologia- ja osaamisalueilla. Nämä tekijät eivät saa vaikuttaa EU:n yhteisen kannan kriteerien soveltamiseen.